

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA KUPCZAK przeciwko POLSCE

(Skarga nr 2627/09)

WYROK

STRASBURG

25 stycznia 2011 roku

*Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 ust. 2
Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.*

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

W sprawie Kupczak przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja Czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Pan Nicolas Bratza, *Przewodniczący*,
Pan Lech Garlicki,
Pani Ljiljana Mijović,
Pan David Thór Björgvinsson,
Pani Ledi Bianku,
Pan Mihai Poalelungi,
Pan Vincent Anthony de Gaetano, *sędziowie*,

oraz Pan Fatoş Araci, *Zastępca Kanclerza Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 4 stycznia 2011 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 2627/09) wniesionej w dniu 22 grudnia 2008 roku przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez obywatela polskiego, pana Edwarda Kupczaka ("skarżący").

2. Skarżący reprezentowany był przez pana J. Znamieca, adwokata prowadzącego praktykę w Krakowie. Polski Rząd reprezentowany był przez swojego przedstawiciela, pana J. Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący wystąpił w szczególności z zarzutem, że w trakcie jego pobytu w areszcie tymczasowym nie zapewniono mu odpowiedniej opieki medycznej.

4. Dnia 9 marca 2009 roku Przewodniczący Sekcji Czwartej zdecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Zgodnie z Artykułem 29 ust. 3 Konwencji Trybunał zdecydował o łącznym rozpatrzeniu meritum i dopuszczalności skargi. Przewodniczący potraktował też skargę priorytetowo, zgodnie z Artykułem 41 Regulaminu Trybunału.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący urodził się w 1955 roku i mieszka w Krakowie.

A. Postępowanie karne

6. W 1998 roku skarżący uczestniczył w wypadku samochodowym, w wyniku którego stał się on osobą niepełnosprawną. Doznał złamania kręgosłupa, czego skutkiem było porażenie kończyn dolnych. Ponadto zdiagnozowano u niego paraliż zwieracza cewki moczowej oraz odbytu. Od tej chwili skarżący odczuwał silne bóle kręgosłupa oraz nagle napady bólu w nogach. Począwszy od roku 2000 do dnia 29 października 2006 roku skarżący korzystał ze specjalnej pompy morfinowej, wykonanej dla niego w Niemczech, która zastała wszczepiona do jego organizmu, podając morfinę bezpośrednio do płynu kręgowego.

7. Dnia 26 października 2006 roku skarżący został aresztowany przez policję.

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

8. W dniu 27 października 2006 roku Sąd Rejonowy w Kielcach wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu skarżącego z uwagi na uzasadnione podejrzenie, że był on przywódcą zorganizowanej grupy przestępczej zwanej "Kantor Wielopole", specjalizującej się głównie w praniu brudnych pieniędzy i lichwie. Jego adwokat argumentował przed sądem, że stan zdrowia skarżącego nie pozwala na jego aresztowanie. Sąd jednakże uznał, iż skarżący może zostać aresztowany, oraz że pompa morfinowa, z której korzysta może funkcjonować w warunkach aresztu. W szczególności zaś, lekarze więzienni mogą obsługiwać pompę i napełniać ją morfiną.

9. Skarżący odwołał się od tej decyzji.

10. W dniu 23 listopada 2006 roku Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił jego apelację. Sąd uznał, że dopóki prowadzona jest terapia leczenia bólu skarżącego, może on pozostawać w areszcie.

11. Po aresztowaniu skarżącego zawartość zbiornika jego pompy morfinowej wyczerpała się, jednakże decyzją kierownictwa aresztu śledczego została ona napełniona chlorkiem sodu (roztworem soli) w charakterze środka zastępczego, w celu utrzymania funkcjonowania pompy.

12. Adwokat skarżącego zażądał wydania przez biegłego opinii w celu dokonania oceny stanu zdrowia jego klienta. Podniósł on, że sąd decydując o aresztowaniu skarżącego został wprowadzony w błąd przez kierownictwo aresztu odnośnie do funkcjonowania pompy morfinowej, i że opinia biegłego może wyjaśnić kwestię roli pompy w leczeniu chronicznego bólu u skarżącego.

13. Dnia 24 stycznia 2007 roku Sąd Okręgowy w Krakowie przedłużył okres tymczasowego aresztowania skarżącego. Sąd oddalił również wniosek jego adwokata o wydanie opinii biegłego. W kwestii stanu zdrowia skarżącego, sąd wyraził jednozdaniową opinię, że nie koliduje to z jego pobytem w areszcie. Apelacja skarżącego przeciwko temu postanowieniu została oddalona w bliżej nieokreślonym dniu.

14. W dniu 16 kwietnia 2007 roku areszt tymczasowy skarżącego został przedłużony o kolejny okres. Sąd wyszedł z założenia, że istnieje prawdopodobieństwo nałożenia surowej kary, uwzględnił też możliwość ingerowania przez skarżącego w prawidłowy tok postępowania. W kwestii stanu zdrowia skarżącego, sąd ponownie stwierdził, że posiada on do dyspozycji specjalne urządzenie do podawania środka przeciwbólowego – pompę morfinową, a zatem może być leczony w warunkach aresztu. W najbliższym czasie specjalistyczne czyszczenie pompy zostanie przeprowadzone w cywilnym szpitalu w Radomiu lub w szpitalu Zakładu Karnego w Warszawie. Sąd nie odniósł się do faktu, że pompa już nie funkcjonowała prawidłowo od co najmniej czterech miesięcy.

15. Skarżący odwołał się od tej decyzji. Podniósł on argument, że pompa nie działała w sposób prawidłowy od chwili jego aresztowania, ponieważ niemożliwe było napełnianie pompy w areszcie specjalną mieszkanką morfiny w połączeniu z innymi lekami, przygotowaną specjalnie dla niego przez klinikę w Niemczech. Zamiast morfiny, pompę napełniano zwykłym roztworem soli, który nie posiadał właściwości zwalczania bólu. W zastępstwie skarżący otrzymywał, doustnie oraz w postaci zastrzyków, silne środki przeciwbólowe (opiaty), które miały właściwości uzależniające, i które nie były odpowiednio przystosowane do jego potrzeb. Tego rodzaju leczenie nie zapewniało mu oczekiwanej ulgi w bólu; ponadto wywołało u niego narkotyczny stupor oraz zagrożenie uzależnieniem.

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

16. Apelacja skarżącego od tej decyzji została oddalona przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w dniu 11 maja 2007 roku. Sąd uznał, że adwokat skarżącego nie uzasadnił swojego twierdzenia, że opieka medyczna nad skarżącym była nieodpowiednia.

17. W dniu 17 kwietnia 2007 roku Prokuratura Okręgowa w Kielcach oddaliła wniosek skarżącego o kompleksowe zbadanie go przez specjalistów z różnych dziedzin medycyny i wydanie lekarskiej opinii o stanie jego zdrowia.

18. Dnia 23 lipca 2007 roku Sąd Okręgowy w Krakowie przedłużył areszt tymczasowy skarżącego. Sąd prawie dosłownie powtórzył wcześniej przedstawione argumenty, a mianowicie to, że skarżący posiadał pompę morfinową, która umożliwiała leczenie go w areszcie.

19. Skarżący odwołał się od tej decyzji, jednakże w dniu 8 sierpnia 2007 roku Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił skargę bez jakiegokolwiek odniesienia się do stanu zdrowia skarżącego.

20. W dniu 11 października 2007 roku Prokuratura Okręgowa w Kielcach oddaliła wniosek skarżącego o zawieszenie dochodzenia z uwagi na stan jego zdrowia.

21. Okres tymczasowego aresztowania skarżącego został po raz kolejny przedłużony przez Sąd Okręgowy w Krakowie w październiku 2007 roku oraz w dniu 21 kwietnia 2008 roku. W swoim drugim postanowieniu sąd stwierdził co następuje:

"Jeżeli chodzi o stan zdrowia [skarżącego] Areszt Śledczy nie przedstawił dotąd swojego stanowiska w kwestii, czy istniały okoliczności stanowiące zagrożenie dla życia lub zdrowia skarżącego. Istnienia takiego zagrożenia nie można było w sposób wiarygodny podnieść powołując się na niesprawność [pompy morfinowej], ponieważ miało to miejsce dawno temu, a Areszt Śledczy nie poinformował [sądu] o jakichkolwiek negatywnych tego konsekwencjach dla życia i zdrowia skarżącego (za wyjątkiem stwierdzenia, że uskarżał się ona na bóle). Należy również dodać, że sąd polecił sporządzenie opinii przez biegłego z zakresu neurologii w celu stwierdzenia, czy przedłużający się pobyt [skarżącego] w areszcie stanowi zagrożenie dla jego życia lub zdrowia ..."

22. Dnia 2 września 2008 roku ten sam sąd oddalił wniosek skarżącego o zwolnienie z aresztu.

23. W bliżej nieokreślonym dniu skarżący został postawiony w stan oskarżenia przed sądem Okręgowym w Krakowie.

24. Dnia 8 października 2008 roku Sąd Okręgowy w Krakowie zwrócił się do Sądu Apelacyjnego w Krakowie o przedłużenie tymczasowego aresztowania skarżącego poza ustawowy okres dwóch lat, określony w Artykule 263 ust. 3 Kodeksu postępowania karnego.

25. W dniu 24 października 2008 roku Sąd Apelacyjny w Krakowie przychylił się do tego wniosku i przedłużył okres tymczasowego aresztowania skarżącego do dnia 30 maja 2009 roku. Sąd powołał się na istnienie uzasadnionych podejrzeń w stosunku do skarżącego, wysoki wymiar zagrażającej mu kary, a także możliwość ingerencji z jego strony w prawidłowy tok postępowania. W kwestii stanu zdrowia skarżącego, sąd stwierdził co następuje:

"Areszt tymczasowy nie stanowi zagrożenia dla życia i zdrowia któregokolwiek ze współ-oskarżonych, w tym skarżącego. Od momentu złamania kręgosłupa [skarżący] cierpi z powodu ostrego bólu, na co nie ma innego sposobu leczenia niż opieka paliatywna, polegająca na podawaniu środków przeciwbólowych.

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

I chociaż od pewnego czasu podejmowane są wysiłki mające na celu zastosowanie pompy morfinowej, [skarżący] pozostaje pod opieką więziennej służby zdrowia, przyjmuje doustnie opiaty, a sąd zawsze sprawdza czy [skarżący] jest w stanie uczestniczyć w rozprawie. Nie można zatem twierdzić, że pobyt [skarżącego] w areszcie stanowi zagrożenie dla jego życia lub zdrowia, co zostało potwierdzone w opiniach biegłych. Nieuzasadnionym byłoby przyjęcie, że [skarżący] został poddany nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu, ponieważ władze wykazały odpowiednią troskę chroniąc zdrowie skarżącego oraz zapobiegając jego cierpieniu, stworzyły mu odpowiednie warunki dla wykonywania ćwiczeń na świeżym powietrzu, umożliwiły mu kupowanie żywności w trakcie prowadzonego przez niego strajku głodowego, badały go (chyba, że sprzeciwiał się temu, twierdząc że jest to bezcelowe), leczyły go podając mu środki przeciwbólowe, oraz podejmowały działania mające na celu wszczęcie mu nowej pompy morfinowej.

Jednakże, uwzględniając fakt, że cierpienie [skarżącego] jest rzeczywiste, a przy tym podniósł on możliwość poddania się poza granicami Polski zabiegowi, który by je zakończył, sytuacja powinna zostać rozstrzygnięta w sposób ostateczny – tak, aby sprawiedliwości stało się zadość nie w drodze [tolerowania] ludzkiego cierpienia. Z korespondencji dotyczącej wysiłków podejmowanych przez Areszt Śledczy nie wynika jasno, czy faktycznie możliwe jest przeprowadzenie potrzebnego [skarżącemu] zabiegu medycznego, oraz czy lekarstwa podawane mu doustnie powodują szkodliwe efekty uboczne. Dlatego też Sąd Apelacyjny poleca Sądowi Okręgowemu nadzorującemu areszt tymczasowy skarżącego, aby w trybie pilnym ustalił w Centralnym Zarządzie Zakładów Karnych, czy polskie więzienia są w stanie kontynuować areszt [skarżącego] bez dopuszczenia do pogorszenia się jego stanu zdrowia, organizując interwencję medyczną, która umożliwiłaby prawidłowe działanie pompy morfinowej – tak, aby ból odczuwany [przez skarżącego] został przynajmniej w sposób znaczący uśmierzony. W przypadku, jeżeli władze więzienne nie będą w stanie zapewnić powyższego, a [skarżący] będzie w dalszym ciągu cierpiał, wówczas areszt tymczasowy nie powinien być kontynuowany, ponieważ byłby on środkiem niehumanitarnym. Nawet gdyby [skarżący] winny był zarzucanych mu przestępstw i miałby zostać poddany surowej karze, lub gdyby – po zwolnieniu – unikał wymiaru sprawiedliwości, niewłaściwym byłoby osiągnięcie aktu uzasadnionego interesem wymiaru sprawiedliwości w drodze tolerowanie cierpienia, którego (prawdopodobnie) można było uniknąć ..."

26. Apelacja wniesiona przez skarżącego przeciwko tej decyzji została oddalona przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w dniu 13 listopada 2008 roku.

27. Na rozprawie w dniu 14 maja 2009 roku Sąd Okręgowy w Krakowie postanowił uchylić areszt tymczasowy skarżącego. Sąd uznał, że areszt skarżącego oraz dwóch jego współ-oskarżonych nie był już dłużej konieczny, zwłaszcza że jedenastu innych współ-oskarżonych zostało już zwolnionych. Sąd stwierdził również, że argument surowości spodziewanej kary stracił swoją wagę wraz z upływem czasu, zgodnie z orzecnictwem Trybunału, oraz że areszt nie powinien zasadzać się na antycypacji kary pozbawienia wolności. Podobnie, sąd nie stwierdził, aby istniało ryzyko ingerencji ze strony skarżącego oraz pozostałych współ-oskarżonych w tok postępowania, przemawiające za przedłużeniem wobec nich tego środka. W kwestii stanu zdrowia skarżącego, sąd wskazał na konieczność przeprowadzenia operacji, co przemawiało za jego zwolnieniem. Sąd potwierdził, że władze więzienne przez długi okres czasu próbowały znaleźć jakieś rozwiązanie korzystne dla skarżącego, który w tym samym czasie uskarżał się na odczuwane przez siebie bóle. W rezultacie, sytuacja ta mogła uzasadniać konkluzję Sądu Apelacyjnego z dnia 24 października 2008 roku, stwierdzającą, że tymczasowe aresztowanie skarżącego stanowiło środek o charakterze niehumanitarnym, oraz że "niewłaściwym byłoby osiągnięcie wyniku

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

uzasadnionego interesem wymiaru sprawiedliwości w drodze tolerowania jego cierpienia".

28. Skarżący został zwolniony z aresztu, po czym wyjechał do szpitala w Niemczech, jednakże wzięwszy pod uwagę wysoki koszt interwencji medycznej, postanowił poddać się za biegowi wszczęcia nowej pompy w Polsce.

29. W dniu 13 sierpnia 2009 roku skarżącemu wszczepiono nową pompę w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie.

30. Dnia 23 września 2009 roku Sąd Rejonowy w Krakowie postanowił zastosować w stosunku do skarżącego środek zapobiegawczy, polegający na zakazie opuszczania przez niego kraju oraz zatrzymaniu mu paszportu. Proces skarżącego jest w toku.

B. Zaświadczenia lekarskie

31. Opinia biegłego lekarza z dnia 31 maja 2004 roku, wystawiona przez Zakład Medycyny Sądowej Uniwersytetu Jagiellońskiego, w odpowiednim zakresie stwierdza co następuje:

"[Od chwili wypadku skarżącego, pomimo licznych operacji, nadal odczuwa on ostre bóle], w wyniku czego wszczepiono mu pompę, która podaje morfinę dwadzieścia cztery godziny na dobę. Skarżący twierdzi jednak, że bywają dni, kiedy ból jest szczególnie dolegliwy i wówczas wstrzykuje on sobie dodatkowe dawki morfiny sam. Należy wyraźnie stwierdzić, że osoba cierpiąca z powodu chronicznego bólu, niezależnie od jego przyczyny, która przyjmuje morfinę w stałych dawkach dozowanych przez pompę jest w stanie normalnie funkcjonować w społeczeństwie i może uczestniczyć w rozprawie. Jednakże w niniejszej sprawie, w sytuacji kiedy ból się nasila, [skarżący] przyjmuje dodatkowe dawki morfiny, które mogą zmienić sposób postrzegania przez niego rzeczywistości, a w szczególności mogą mieć wpływ na składane przez niego oświadczenia. Ponadto, zgodnie z zaświadczeniem lekarskim, [skarżący] ma poddać się kolejnej operacji kręgosłupa ... Uwzględniając powyższe, stwierdza się, że [skarżący] jest niezdolny do uczestnictwa w czynnościach procesowych przez okres sześciu miesięcy."

32. Zaświadczenie wystawione w dniu 15 grudnia 2005 roku przez ten sam Zakład Medycyny Sądowej potwierdziło, że skarżący był niezdolny do uczestnictwa w czynnościach procesowych przez okres dwunastu miesięcy.

33. Opinia lekarska z dnia 26 października 2006 roku potwierdziła, że skarżący, który był leczony za pomocą pompy morfinowej, mógł brać udział w postępowaniu, jednakże w trakcie składania zeznań potrzebna mu była przerwa w przypadku wystąpienia u niego ostrego bólu. Biegły uznał, że areszt śledczy nie był w stanie zapewnić mu odpowiedniej opieki medycznej, i że właściwym miejscem dla jego pobytu byłby więzienny szpital.

34. Karta informacyjna Szpitala Aresztu Śledczego w Warszawie z dnia 8 listopada 2006 roku potwierdziła, że istniały trudności w uzyskaniu morfiny potrzebnej dla napełnienia pompy; dlatego też pompa była napełniana chlorkiem sodu w celu podtrzymania jej działania. Skarżącemu podawano środek przeciwbólowy *Tramal*.

35. Karta informacyjna z dnia 27 stycznia 2007 roku ze szpitala w Radomiu potwierdziła, że przez okres trzech miesięcy pompa skarżącego napełniana była roztworem soli.

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

36. Z zaświadczenia lekarskiego z dnia 16 listopada 2007 roku wynika, że pompa morfinowa skarżącego napełniona została morfiną w dniu 25 września 2007 roku. Z dokumentów powołanych poniżej jasno wynika, że nastąpiły pewne nieprawidłowości w funkcjonowaniu pompy, oraz że uległa ona awarii w październiku albo w listopadzie 2007 roku.

37. W dniu 31 stycznia 2008 roku szef oddziału chirurgii Szpitala Aresztu Śledczego w Krakowie wystosował pismo do Sądu Okręgowego w Krakowie, w odpowiedzi na wcześniejsze pytania tego sądu. Poinformował on sąd, że skarżący nie był pacjentem tego oddziału, lecz został tam umieszczony z powodu faktu, że w areszcie śledczym nie było odpowiedniej celi dla osoby niepełnosprawnej.

"4. Aktualny stan zdrowia skarżącego pozwala na jego pobyt we wskazanym przez sąd zakładzie karnym, posiadającym celę przeznaczoną dla osób niepełnosprawnych, pod warunkiem jednakże, iż jego pompa morfinowa zostanie wymieniona. Chroniczny ból, na jaki skarżący cierpi od ponad dziesięciu lat może być kontrolowany jedynie poprzez ciągle podawanie środka przeciwbólowego przez dwadzieścia cztery godziny na dobę.

5. Inne metody leczenia bólu u skarżącego podejmowane przez szpital okazały się nieskuteczne. Fakt ten wskazuje na to, że wymagana jest interwencja chirurgiczna – wszczepienie pompy morfinowej. W przeciwnym wypadku chroniczny ból [skarżącego] może stanowić podstawę wniosku o uchylenie aresztu tymczasowego."

38. Jak wynika z pisma skierowanego do kierownika szpitala Aresztu Śledczego w Krakowie przez Instytut Medycyny Paliatywnej w Warszawie w dniu 6 lutego 2008 roku, pompa morfinowa skarżącego nie działała prawidłowo. W piśmie zawarta była sugestia skorzystania z usług kliniki specjalizującej się w leczeniu bólu, oraz zdiagnozowania nieprawidłowości w funkcjonowaniu pompy.

39. Zgodnie z lekarską opinią biegłego sądowego z dnia 7 lutego 2008 roku, skarżący, który korzystał z wózka inwalidzkiego, był w stanie zeznawać i uczestniczyć w rozprawie, chociaż transportowanie go do Sądu Okręgowego w Kielcach mogło powodować u niego wzmożony ból. Biegły stwierdził, że "nagle ataki bólu nie ograniczają zdolności umysłowych [skarżącego] pod warunkiem, że w przypadku wystąpienia u niego ostrego bólu [sąd] przerwie na chwilę odbieranie zeznań."

40. W dniu 3 marca 2008 roku Szpital Aresztu Śledczego w Krakowie poinformował sąd, że od dnia 29 listopada 2007 roku pompa morfinowa skarżącego była zepsuta.

41. Dnia 12 marca 2008 roku dyrektor szpitala Aresztu Śledczego w Krakowie poinformował Sąd Okręgowy w Krakowie, że skarżącemu podawano pięć różnych środków przeciwbólowych, w tym *Tramal*, który w razie potrzeby podawany był również w postaci zastrzyku.

42. W 2008 roku Areszt Śledczy w Krakowie zwrócił się do kilku szpitali w Polsce z zapytaniem, czy mogłyby przeprowadzić zabieg wszczepienia pompy morfinowej. Po szeregu odpowiedzi negatywnych, w dniu 13 marca 2008 roku, szef oddziału neurochirurgii Szpitala w Mielcu poinformował Areszt Śledczy w Krakowie, że jego szpital mógłby wymienić pompę morfinową u skarżącego. Szpital w Gdańsku również zgodził się wykonać taki zabieg, jednak później odmówił z przyczyn technicznych.

43. W dniu 18 lipca 2008 roku Klinika Bólu i Opieki Paliatywnej Uniwersytetu Jagiellońskiego wystawiła opinię biegłego. Biegli ustalili, że skarżący

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

cierpiał na ataki ostrego bólu, występujące z częstotliwością w przybliżeniu raz na godzinę i trwające od kilku do kilkunastu minut. Pompa morfinowa została mu wszczepiona około osiem lat wcześniej, jednakże w październiku 2007 roku przestała działać. Z tego powodu skarżący otrzymywał szereg różnych środków przeciwbólowych podawanych doustnie, a w przypadku występowania ostrego bólu – zastrzyki z morfiny i *Tramalu*.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

44. Właściwe prawo krajowe oraz praktyka dotyczące stosowania aresztu tymczasowego, podstaw do jego przedłużenia, uchylenia aresztu oraz zasad stosowania innych środków zapobiegawczych – zostały przedstawione w wyrokach Trybunału w sprawach *Golek przeciwko Polsce*, nr 31330/02, §§ 27-33, 25 kwietnia 2006 roku, oraz *Celejewski przeciwko Polsce*, nr 17584/04, §§ 22-23, 4 sierpnia 2006 roku.

45. Właściwe prawo krajowe oraz praktyka, jak również międzynarodowe dokumenty dotyczące warunków pobytu w areszcie tymczasowym zostały przedstawione w sprawie *Sławomir Musiał przeciwko Polsce*, nr 28300/06, §§48-63, ECHR 2009-... (wyjątki).

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

46. Skarżący podniósł zarzut, że został on poddany niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu z naruszeniem Artykułu 3 Konwencji przez to, że podczas całego okresu tymczasowego aresztowania jego pompa morfinowa nie działała. Powołany Artykuł brzmi następująco:

"Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu."

47. Rząd zakwestionował ten argument.

A. Dopuszczalność

48. Na wstępie Rząd wniósł zastrzeżenie podnosząc fakt niewyczerpania przez skarżącego środków przewidzianych na podstawie prawa wewnętrznego. Rząd argumentował, że skarżący mógł – czego nie uczynił – skorzystać ze środków o charakterze odszkodowawczym przewidzianych przepisami Artykułów 23 oraz 24 Kodeksu cywilnego, w związku z Artykułem 448 Kodeksu cywilnego, w celu wystąpienia z pozwem o odszkodowanie z tytułu rzekomo nieodpowiedniej opieki medycznej nad nim podczas pobytu w areszcie tymczasowym.

Po drugie, Rząd stwierdził, że skarżący mógł wnieść do Trybunału Konstytucyjnego skargę konstytucyjną, podnosząc zarzut, że Artykuł 263 Kodeksu postępowania karnego umożliwiający bezterminowe przedłużanie aresztu jest niezgodny z Konstytucją.

49. Trybunał jednakże stwierdza, iż argumenty podniesione przez Rząd są podobne do tych, które zostały już zbadane i odrzucone we wcześniejszych sprawach przeciwko Polsce (patrz, między innymi, sprawa *Sławomir Musiał*, powołana wyżej,

§§ 65-81), oraz że Rząd nie przedstawił żadnych nowych okoliczności, które mogłyby skłonić Trybunał do odstąpienia od takiego ustalenia.

50. I wreszcie, Rząd argumentował, że skarżący powinien był skorzystać z jeszcze jednego środka, a mianowicie wystąpić z żądaniem o odszkodowanie na podstawie artykułu 552 § 4 Kodeksu postępowania karnego. Trybunał jednakże po raz kolejny stwierdza, że wniosek o odszkodowanie z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania na podstawie Artykułu 552 Kodeksu postępowania karnego z 1997 roku umożliwia osobie aresztowanej ubieganie się o wsteczne stwierdzenie, czy jej tymczasowe aresztowanie w zakończonym już postępowaniu karnym było uzasadnione, oraz uzyskanie odszkodowania w przypadku jeżeli tak nie było. Postępowanie dotyczące takiego wniosku ma zasadniczo na celu zapewnienie finansowego wynagrodzenia straty wynikłej z dokonania niesłusznego tymczasowego aresztowania (patrz *Włoch przeciwko Polsce*, nr 27785/95, wyrok z dnia 19 października 2000 roku, § 91). Ponadto, wystąpienie o odszkodowanie nie stanowi środka, który musi zostać wykorzystany, ponieważ prawo do tego, aby nie zostać poddanym nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu oraz prawo do otrzymania odszkodowania z tytułu pozbawienia wolności niezgodnie z Artykułem 5 – stanowią dwa różne prawa (patrz, *mutatis mutandis*, *Feliński przeciwko Polsce*, nr 31116/03, § 41, 7 lipca 2009 roku, oraz *Zdebski, Zdebska i Zdebska przeciwko Polsce* (dec.), nr 27748/95, 6 kwietnia 2000 roku).

51. Trybunał zauważa, że skarżący podnosił kwestię swoich problemów zdrowotnych, a w szczególności konieczność wymiany pompy morfinowej, we wszystkich swoich apelacjach, w których odwoływał się od postanowienia o przedłużeniu okresu jego tymczasowego aresztowania. Występował on również o opinie biegłych, które w sposób bardziej precyzyjny mogłyby określić potrzeby związane z jego stanem zdrowia. Z akt sprawy jasno wynika, a Rząd wydaje się nie kwestionować tego, że władze więzienne oraz sądy były świadome stanu zdrowia skarżącego.

52. Trybunał zauważa, że w konkretnych okolicznościach niniejszej sprawy, powołane przez Rząd środki nie mogły zapewnić zadośćuczynienia w odniesieniu do skargi wniesionej przez skarżącego. Mając na uwadze powyższe względy, Trybunał oddala wstępny sprzeciw Rządu odnośnie do niewyczerpania środków na podstawie prawa wewnętrznego.

53. Trybunał dalej stwierdza, że niniejsza skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 Konwencji; nie jest ona także niedopuszczalna na jakiegokolwiek innej podstawie. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum sprawy

1. Stanowiska stron

54. Skarżący podniósł generalnie, że podczas jego pobytu w areszcie tymczasowym nie zapewniono mu odpowiedniej opieki medycznej przez to, że władze dopuściły do niesprawności jego pompy morfinowej i nie pozwoliły mu na jej wymianę. Personel medyczny w szpitalu aresztu śledczego nie był odpowiednio przeszkolony do obsługi takiego urządzenia i nie potrafił ponownie napełnić pompy ani jej obsługiwać. Skarżący potwierdził, że władze zapewniły mu silne środki przeciwbólowe, jednakże uwzględniając stan jego zdrowia, pompa morfinowa podająca leki bezpośrednio do kręgosłupa była jedyną skuteczną metodą zmniejszenia

jego bólu. Twierdził on również, że był zmuszany do przyjmowania, doustnie lub w postaci zastrzyków, coraz większych dawek silnie działających środków narkotycznych, na które szybko się uodpornił. W rezultacie, nie dość że nie przyniosły mu one ulgi w bólu, to jeszcze wywarły negatywny wpływ na jego percepcję i zdolność koncentracji – niezbędne dla umożliwienia mu uczestnictwa w swoim własnym procesie.

55. Reasumując, skarżący stwierdził, że podczas jego trwającego dwa i pół roku pobytu w areszcie tymczasowym cierpiał on z powodu bólu, co stanowiło niehumanitarne i poniżające traktowanie.

56. Rząd twierdził, że skarżący był traktowany właściwie, i że nie został poddany jakiegokolwiek traktowaniu, które byłoby sprzeczne z Artykułem 3 Konwencji. Rząd wskazał, że podczas całego okresu swojego tymczasowego aresztowania skarżący przebywał w Szpitalu Aresztu Śledczego, w sali przystosowanej dla potrzeb osób z problemami zdrowotnymi, w szczególności poruszających się na wózku inwalidzkim.

Zdaniem Rządu skarżący miał zapewnioną niezbędną opiekę medyczną, podawano mu różne środki przeciwbólowe (opiaty), takie jak *Tramal* oraz morfina. Uskarżał się na bóle, jednak z drugiej strony odmawiał przyjmowania większych dawek środków przeciwbólowych.

57. Rząd utrzymywał, że władze uczyniły wszystko w celu umożliwienia wymiany pompy morfinowej skarżącego; wskazał tu na wymianę korespondencji między Aresztem Śledczym a różnymi ośrodkami medycznymi w okresie pomiędzy 31 stycznia 2008 roku a jego zwolnieniem w maju 2009 roku. Rząd utrzymywał, że działanie pompy skarżącego obliczone było na okres około siedmiu lat, stąd też jej niesprawność stanowiła normalną konsekwencję upływu czasu i wyczerpania się baterii.

2. Ocena Trybunału

58. Trybunał ponownie stwierdza, że zgodnie z jego orzecznictwem złe traktowanie – aby mogło zostać objęte zakresem Artykułu 3 Konwencji – musi osiągnąć minimalny poziom dolegliwości. Ocena takiego minimalnego poziomu jest z natury rzeczy względna; zależy ona od okoliczności danej sprawy, takich jak okres trwania leczenia, jego skutki fizyczne i psychiczne, a niektórych przypadkach także płeć, wiek oraz stan zdrowia pokrzywdzonego (patrz *Vilvarajah i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 30 października 1991 roku, Seria A Nr 215, s. 36, § 107; *Kudła przeciwko Polsce* [GC], nr 30210/96, § 91, ECHR 2000-XI; oraz *Peers przeciwko Grecji*, nr 28524/95, § 67, ECHR 2001-III).

59. Trybunał konsekwentnie podkreślał, że podlegające ocenie cierpienie i poniżenie musi w każdym razie wykraczać poza ten nieuchronny poziom cierpienia i poniżenia, jaki związany jest z daną formą prawnie uzasadnionego traktowania lub karania. W odniesieniu do osób osadzonych lub tymczasowo aresztowanych, Trybunał wielokrotnie zwracał uwagę na to, że środki pozbawiające osobę wolności mogą często zawierać tego rodzaju elementy. Jednakże, zgodnie z Artykułem 3 Konwencji Państwo musi zagwarantować, aby dana osoba przebywała w areszcie w warunkach pozostających w zgodzie z zasadą poszanowania ludzkiej godności, aby forma i metoda wykonania danego środka nie powodowała poddania tej osoby uciążliwościom i cierpieniom o intensywności przekraczającej nieuchronny poziom cierpienia związany z pozbawieniem jej wolności, oraz aby – przy uwzględnieniu praktycznych

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

wymogów związanych z osadzeniem – jej zdrowie i dobro były odpowiednio chronione (patrz sprawa *Kudła*, powołana wyżej, §§ 91-94, oraz *Wenerski przeciwko Polsce*, nr 44369/02, § 55, 20 stycznia 2009).

60. Wracając do stanu faktycznego przedmiotowej sprawy, Trybunał zauważa, że skarżący cierpi na poważną chorobę, a jego leczenie polega na uśmierzaniu chronicznego bólu. Od roku 2000 wykorzystuje on pompę podającą przygotowaną specjalnie dla niego mieszankę środków przeciwbólowych bezpośrednio do płynu kręgowego (patrz akapity 6 i 29 powyżej).

Przed Trybunałem nie jest kwestionowany fakt, że pompa morfinowa skarżącego przestała podawać środek przeciwbólowy wkrótce po jego aresztowaniu w październiku 2006 roku – jako że została ona napełniona roztworem soli, oraz że nowa pompa została wszczepiona w sierpniu 2009 roku. Przez ten czas skarżącemu podawano serie silnych środków przeciwbólowych, przyjmowanych doustnie lub dożylnie.

61. Z dokumentacji medycznej znajdującej się w aktach sprawy wynika również, że przed awarią w październiku lub listopadzie 2007 roku pompa skarżącego została napełniona morfiną co najmniej jeden raz, we wrześniu 2007 roku (patrz akapity 36, 40 oraz 43 powyżej). Jednakże Rząd, pomimo wyraźniej prośby Trybunału w tym względzie, nie wyjaśnił czy pompa skarżącego działała prawidłowo i podawała mu morfinę od momentu jego aresztowania w październiku 2006 do chwili awarii w 2007 roku, a jeśli tak – to przez jaki czas. Stąd też Trybunał uznaje, że nie zostało stwierdzone, aby w okresie tymczasowego aresztowania skarżącego jego pompa morfinowa działała w sposób prawidłowy przez jakikolwiek znaczący okres czasu.

62. Rząd wydawał się kwestionować to, że pompa morfinowa była dla skarżącego sprawą kluczową, i twierdził, że jego ból leczono prawidłowo przy pomocy środków przeciwbólowych.

63. Trybunał jednakże zauważa, że sądy krajowe w sposób wyraźny uznały fakt posiadania przez skarżącego wszczepionej pompy za ważną podstawę uznania jego stanu za możliwy do pogodzenia z pobytem w areszcie. Przez pierwsze dwa lata władze wychodziły z powyższego założenia, nie uwzględniając jednak faktu, że pompa skarżącego faktycznie nie działała od chwili jego aresztowania. W szczególności, sąd, w swoich postanowieniach z dnia 16 kwietnia i 23 lipca 2007 roku, powtórzył to samo uzasadnienie, stwierdzając, że skarżący "posiadał dostęp do specjalnego urządzenia podającego środek przeciwbólowy – pompy morfinowej, a zatem możliwe było leczenie go w warunkach aresztu" (patrz akapity 14 oraz 18 powyżej). Sądy nie uwzględniły podniesionych przez adwokata skarżącego zastrzeżeń, że począwszy od października 2006 roku pompa była dla skarżącego bezużyteczna, co zostało potwierdzone zaświadczeniami lekarskimi z dnia 8 listopada 2006 oraz 27 stycznia 2007 roku (patrz akapity 34 i 35 powyżej). Dopiero w dniu 21 kwietnia 2008 roku sąd po raz pierwszy przyznał, że pompa nie działała już od dłuższego czasu, jednakże zadowolił się stwierdzeniem, że Areszt Śledczy nie uznał tego faktu za nadmiernie uciążliwe utrudnienie dla skarżącego (patrz akapit 21 powyżej).

Trybunał dalej zauważa, że z początkiem roku 2008 władze więzienne również uznały, że skarżącemu potrzebne jest wszczepienie nowej pompy, i skontaktowały się w tej sprawie z kilkoma szpitalami na terenie Polski. Trybunał zdaje sobie sprawę z trudności, na jakie natrafiły władze w znalezieniu ośrodka medycznego, który byłby przygotowany do przeprowadzenia tego rodzaju zabiegu. Nie wydaje się jednak, aby

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

wysiłki podejmowane przez areszt śledczy przyniosły jakąkolwiek konkretną i szybką poprawę w sytuacji skarżącego, i nie mogą one zostać uznane za rzetelną reakcję na jego cierpienie.

64. W związku z tym Trybunał podkreśla, że w niniejszej sprawie nie chodzi o to, czy aresztowany ma prawo do otrzymania bezpłatnej pompy morfinowej; nie sugeruje się też, że Państwo powinno było za nią zapłacić (patrz *Wenerski przeciwko Polsce*, nr 44369/02, §§ 62 oraz 66, 20 stycznia 2009 roku oraz *Nitecki przeciwko Polsce* (dec.), nr 65653/01, 21 marca 2002 roku). Kluczową kwestią pojawiającą się w przedmiotowej sprawie jest to, czy skarżący miał możliwość poddania się zabiegowi wszczepienia mu pompy morfinowej. Takiej możliwości skarżącemu nie zapewniono przez cały okres jego trwającego dwa i pół roku pobytu w areszcie. Trybunał zwraca uwagę również na fakt, że skarżący zdołał załatwić sobie wszczepienie nowej pompy morfinowej w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie w trzy miesiące po swoim zwolnieniu (patrz akapit 29 powyżej).

65. Trybunał zauważa również, że w aktach sprawy nie ma żadnego śladu wskazującego na to, aby podczas pobytu skarżącego w areszcie sądy nakazały uzyskanie opinii biegłego lekarza, w której dokonano by oceny prawidłowości bieżącego leczenia bólu u skarżącego, przy uwzględnieniu faktu, że jego pompa została napełniona roztworem soli a nie morfiną. Wnioski o dokonanie takiej oceny były wielokrotnie składane przez adwokata skarżącego i oddalane przez sądy.

W swoim piśmie skierowanym do sądu w dniu 31 stycznia 2008 roku, szef oddziału chirurgii Szpitala Aresztu Śledczego w Krakowie wyraźnie stwierdził, że sprawna pompa morfinowa stanowi kluczowy element procesu leczenia bólu u skarżącego (patrz akapit 37 powyżej). Rząd nie wykazał, aby w trakcie pobytu skarżącego w areszcie istniała jakakolwiek inna opinia lekarska, która by podważała te ustalenia.

66. Trybunał uznaje, że sąd rozpatrując sprawę po raz pierwszy w dniu 24 października 2008 roku rzetelnie zbadał możliwość pogodzenia stanu zdrowia skarżącego z warunkami jego pobytu w areszcie; sąd zalecił wówczas zbadanie możliwości zapewnienia skarżącemu sprawnej pompy morfinowej – tak, aby jego pobyt w areszcie nie miał charakteru nieludzkiego (patrz akapit 25 powyżej). Pomimo to skarżący pozostawał w areszcie przez kolejne sześć miesięcy bez jakiegokolwiek poprawy swojego położenia.

67. Trybunał uznaje podstawy dla zwolnienia skarżącego z aresztu, jakie zostały podane w dniu 14 maja 2009 roku. Miało to miejsce po upływie dwóch lat, sześciu miesięcy i osiemnastu dni od chwili tymczasowego aresztowania skarżącego (patrz akapit 27 powyżej).

Trybunał po raz kolejny stwierdza, że skarżący pozostawał w areszcie w wyniku postanowień Sądu Okręgowego, który zobowiązany był wykazać się rzetelnością w badaniu wniosków prokuratury o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Władze prowadzące postępowanie karne przeciwko skarżącemu kolejno przedłużały okres jego tymczasowego aresztowania, za każdym razem powołując się na istnienie uzasadnionych podejrzeń wobec skarżącego oraz na skomplikowany charakter postępowania – jako czynniki uzasadniające przedłużanie jego pobytu w areszcie. Uwzględniając powyższe ustalenia, Trybunał stwierdza, że sądy krajowe nie uwzględniły w wystarczającym stopniu stanu zdrowia skarżącego, za wyjątkiem formułowania stwierdzeń o charakterze ogólnym (patrz postanowienie z dnia 24 stycznia 2007 roku w akapicie 13 powyżej), czy też wielokrotnego uzasadniania

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

rzekomo właściwej opieki medycznej nad skarżącym istnieniem pompy morfinowej, która faktycznie nie działała (patrz akapit 63 powyżej). Stąd też, uwzględniając poważny stan zdrowia skarżącego, podawane przez władze krajowe powody były zdecydowanie niewystarczające i nie mogły one usprawiedliwić całego okresu pobytu skarżącego w areszcie.

68. Powyższe względy pozwalają Trybunałowi stwierdzić, że władze odpowiedzialne za pobyt skarżącego w areszcie – tolerując niesprawność jego pompy morfinowej od chwili aresztowania przez okres dwóch i pół lat, przy uwzględnieniu szczególnego stanu zdrowia skarżącego, który cierpiał na chroniczne bóle – działały uchylając obowiązkowi zapewnienia skutecznej opieki medycznej, i że skarżący został poddany nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu z naruszeniem Artykułu 3 Konwencji.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁÓW 5 UST. 3 ORAZ 8 KONWENCJI

A. Artykuł 5 ust. 3

69. Skarżący wystąpił z zarzutem, że jego tymczasowe aresztowanie trwało zbyt długo, co stanowi naruszenie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji.

70. Rząd zakwestionował to twierdzenie.

71. Rząd wniósł wstępne zastrzeżenie odwołując się do niewyczerpania przez skarżącego środków dostępnych na podstawie prawa wewnętrznego. Rząd stwierdził, że skarżący mógł wnieść do Trybunału Konstytucyjnego skargę konstytucyjną, podnosząc zarzut, że Artykuł 263 Kodeksu postępowania karnego, zezwalający na bezterminowe przedłużanie okresu tymczasowego aresztowania jest niezgodny z Konstytucją. Trybunał jednakże stwierdza, że argumenty podniesione przez Rząd podobne są do tych zbadanych już i odrzuconych wcześniej w poprzednich sprawach przeciwko Polsce (patrz, między innymi, *Bruczyński przeciwko Polsce*, nr 19206/03, §§ 38-45, 4 listopada 2008 roku, oraz *Bišta przeciwko Polsce*, nr 22807/07, §§ 26-30, 12 stycznia 2010 roku), oraz że Rząd nie przedstawił jakichkolwiek nowych dowodów, które mogłyby spowodować odejście Trybunału od wcześniejszych ustaleń.

72. Trybunał stwierdza, że przedmiotowe zarzuty powiązane są z tymi badanymi powyżej i dlatego też również muszą zostać uznane za dopuszczalne.

73. Uwzględniając ustalenia dotyczące Artykułu 3 (patrz akapit 68 powyżej), Trybunał przyjmuje, że nie jest konieczne badanie, czy w niniejszym przypadku nastąpiło naruszenie Artykułu 5 ust. 3 (patrz, między innymi, sprawa *Dzieciak przeciwko Polsce*, nr 77766/01, § 115, 9 grudnia 2008 roku).

B. Artykuł 8

74. Odnośnie do kwestii pozytywnego obowiązku władz w zakresie ochrony prawa skarżącego do poszanowania jego fizycznej i psychicznej integralności oraz faktu, że jego pompa morfinowa była niesprawna, Trybunał uznał za właściwe podnieść, na swój własny wniosek, kwestię stosowania się przez Polskę do wymogów Artykułu 8 Konwencji.

75. Trybunał zauważa, że zarzut ten jest powiązany z zarzutem badanym na podstawie Artykułu 3 Konwencji, a zatem również musi zostać uznany za dopuszczany.

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

76. Jednakże, stwierdziwszy powyżej naruszenie Artykułu 3, Trybunał uznaje, że nie jest konieczne badanie kwestii wynikających z Artykułu 8 Konwencji odnośnie do warunków pobytu skarżącego w areszcie i zapewnianej mu tam opieki medycznej (patrz sprawa *Sławomir Musiał*, cytowana wyżej, § 101).

III. POZOSTAŁA CZĘŚĆ SKARGI

77. I wreszcie, skarżący podniósł zarzut, że jego proces był niesprawiedliwy przez to, że był on zmuszany do brania udziału w rozprawach w stanie albo ostrego bólu albo narkotycznego otępienia. Ponadto, zarzucił on władzom naruszenie zasady domniemania niewinności przez to, że świadomie pozbawiły go prawidłowo podawanej morfiny w celu uśmierzenia bólu, próbując zmusić go do współpracy z prokuraturą i przyznania się do winy.

78. Proces skarżącego jednakże nadal się toczy i w przypadku skazania będzie mógł on złożyć skargę w drodze apelacji, a następnie kasacji.

79. Z powyższego wynika, że ta część jego skargi musi zostać oddalona na podstawie Artykułu 35 ust. 1 i 4 Konwencji z powodu niewyczerpania środków na podstawie prawa wewnętrznego.

IV. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 31 KONWENCJI

80. Artykuł 41 Konwencji przewiduje iż:

"Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Umawiającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie."

A. Szkoda

81. Skarżący wystąpił o przyznanie mu, z tytułu szkody pieniężnej, kwoty 10 000 euro (EUR), stanowiącej zwrot kosztów operacji, jaką przeszedł w Niemczech w związku z wymianą pompy morfinowej. Skarżący wystąpił również o przyznanie mu kwoty 50 000 EUR z tytułu szkody niepieniężnej.

82. Rząd zakwestionował te roszczenia.

83. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy stwierdzonym naruszeniem a podnoszoną szkodą pieniężną, zwłaszcza, że skarżącemu ostatecznie wszczepiono nową pompę morfinową w Polsce. Dlatego też Trybunał oddala to roszczenie. Z drugiej strony, przyznaje skarżącemu kwotę 10 000 EUR z tytułu szkody niepieniężnej.

B. Koszty i wydatki

84. Skarżący, który był reprezentowany przez adwokata, nie występował o żadną kwotę z tytułu kosztów i wydatków.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

85. Trybunał uznaje za słuszne, że odsetki z tytułu zwłoki powinny być oparte na krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego, do której należy dodać trzy punkty procentowe.

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

Z TYCH WZGLĘDÓW, TRYBUNAŁ

1. *Uznaje* jednogłośnie zarzuty dotyczące długiego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego, podniesione na podstawie Artykułu 5 ust. 3, oraz warunków jego pobytu w areszcie, podniesione na podstawie Artykułów 3 oraz 8 – za dopuszczalne, a pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Stwierdza* większością głosów 6 do 1, że nastąpiło naruszenie Artykułu 3 Konwencji;
3. *Stwierdza* większością głosów 6 do 1, że nie jest konieczne badanie skargi na podstawie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji;
4. *Stwierdza* jednomyślnie, że nie jest konieczne badanie skargi na podstawie Artykułu 8 Konwencji;
5. *Stwierdza* większością głosów 6 do 1
 - (a) że Państwo pozwane ma wypłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się ostateczny zgodnie z Artykułem 44 ust. 2 Konwencji, z tytułu szkody niepieniężnej, kwotę 10 000 EUR (dziesięć tysięcy euro) plus jakiegokolwiek podlegające płatności podatki, przeliczoną na złote polskie po kursie obowiązującym w dniu rozliczenia;
 - (b) że od powyższej kwoty, od chwili upływu wyżej wymienionego okresu trzech miesięcy do momentu rozliczenia, za okres zwłoki podlegają płatności proste odsetki według stawki równej krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego, plus trzy punkty procentowe;
6. *Oddala* jednomyślnie pozostałą część skargi skarżącego o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim oraz ogłoszono w formie pisemnej dnia 25 stycznia 2011 roku na zasadach artykułu 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş Araci

Nicolas Bratza

Kanclerz

Przewodniczący

Zgodnie z artykułem 45 ust. 2 Konwencji oraz art. 74 ust. 2 Regulaminu Trybunału, do niniejszego wyroku dołączona została opinia odrębna Sędziego V.A. de Gaetano.

N.B.

F.A.

OPINIA ODREBNA SĘDZIEGO DE GAETANO

1. Z przykrością stwierdzam, że nie mogę podzielić poglądu większości w niniejszej sprawie.

2. Moim zdaniem kwestie z zakresu Artykułów 3 oraz 5 ust. 3 powinny zostać potraktowane oddzielnie i rozłącznie. Podczas gdy zasadniczą kwestią do rozstrzygnięcia na podstawie Artykułu 5 ust. 3 jest to, czy władze sądowe właściwie wyważyły wszelkie odpowiednie fakty i okoliczności w celu podjęcia decyzji o ewentualnym zwolnieniu skarżącego za kaucją w trakcie toczącego się przeciwko niemu postępowania (lub – w tej konkretnej sprawie – decyzji w kwestii przedłużenia, lub nie, okresu tymczasowego aresztowania), to kwestią do rozstrzygnięcia dla celów Artykułu 3 jest ustalenie, czy Państwo – reprezentowane w tej sprawie przez władze bezpośrednio odpowiedzialne za pobyt skarżącego w areszcie, to jest kierownictwo aresztu lub zakładu karnego – uczyniły wszystko, co było w rozsądnym zakresie możliwe w celu zmniejszenia u skarżącego bólu w trakcie jego tymczasowego aresztowania.

3. Nie miałbym żadnego problemu ze stwierdzeniem naruszenia Artykułu 5 ust. 3. Polskie sądy wielokrotnie niefrasobliwie odrzucały lub ignorowały fakt, że skarżący był nie tylko przykuty do wózka inwalidzkiego, ale miał też inne problemy zdrowotne. Sądy wielokrotnie odmawiały weryfikacji, w celu podjęcia decyzji o zwolnieniu lub odmowie zwolnienia skarżącego – jego ogólnego stanu zdrowia. Nawet wówczas, a było to raczej późno (patrz akapit 25), kiedy to Sąd Apelacyjny w Krakowie podjął trud bardziej szczegółowego rozpatrzenia ogólnego stanu zdrowia skarżącego, błędnie postawił znak równości pomiędzy jego głównym problemem zdrowotnym – jakim przede wszystkim był stan powodujący napady ostrego bólu, wraz z wynikającym stąd obniżeniem zdolności podejmowania przez skarżącego działań umożliwiających zakłócenie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości w postępowaniu przeciwko niemu – a "zagrożeniem dla [jego] życia lub zdrowia". Sąd po prostu stracił z pola widzenia las na rzecz poszczególnych drzew.

4. Z drugiej strony, jeżeli chodzi o Artykuł 3, jestem rad, że w miejscach, w których skarżący przebywał w areszcie władze uczyniły wszystko, co w rozsądnym zakresie było możliwe w celu zmniejszenia u niego bólu. Należy pamiętać, że skarżący umieszczany był w aresztach śledczych z już istniejącymi problemami zdrowotnymi, poprzedzającymi jego tymczasowe aresztowanie. Trybunał miał już okazję zauważyć, że Artykuł 3 nie powinien być interpretowany jako przepis określający ogólny obowiązek zwalniania osób tymczasowo aresztowanych z powodów zdrowotnych; raczej nakłada on na Państwo obowiązek ochrony zdrowia osób pozbawionych wolności poprzez, między innymi, zapewnienie im odpowiedniej opieki medycznej (patrz, między innymi, *Mouisel przeciwko Francji*, nr 67263/01, § 40, ECHR 2002 IX). Ponadto, opieka medyczna, do jakiej skarżący był uprawniony podczas pobytu w areszcie stanowiła standardowy poziom opieki dostępnej dla ogółu społeczeństwa (patrz *Kaprykowski przeciwko Polsce*, nr 23052/05, § 75, 3 lutego 2009), a nie jakąś formę nadzwyczajnej opieki medycznej, zwłaszcza że jego życie w żadnym momencie nie było zagrożone. Najpierw (w Szpitalu Aresztu Śledczego w Warszawie) wystąpiły trudności z uzyskaniem morfiny potrzebnej do napełnienia pompy (w czasie, kiedy jeszcze była sprawna); pompa została wówczas napełniona innym roztworem w celu utrzymania jej sprawności, a skarżącemu podano odpowiednie lekarstwo w celu uśmierzenia bólu (patrz akapit 34). Po tym, jak pompa

WYROK W SPRAWIE KUPCZAK przeciwko POLSCE

ulega awarii i oczywistym stało się, że najlepszym rozwiązaniem będzie raczej wszczęcie nowej pompy niż podawanie środków przeciwbólowych w inny sposób, władze aresztu śledczego (tym razem w Szpitalu Aresztu Śledczego w Krakowie) próbowały znaleźć szpital, który mógłby przeprowadzić zabieg wszczęcia (patrz akapit 42). Kilka szpitali udzieliło odpowiedzi negatywnej, jednakże dwa szpitale w Polsce stwierdziły, że są w stanie wymienić pompę (jeden z nich wycofał się później "z powodów technicznych"). Dlaczego zabieg wszczęcia pompy nie został wykonany przez drugi szpital przed zwolnieniem skarżącego z aresztu – tego po prostu nie wiemy. Kiedy skarżący został już zwolniony, pojechał do Niemiec w celu poddania się tam zabiegowi wszczęcia pompy, jednak zrezygnował z powodu wysokich kosztów, po czym wrócił do Polski, a zabieg wszczęcia został przeprowadzony w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie w dniu 13 sierpnia 2009 roku (po upływie prawie trzech miesięcy od dnia zwolnienia go z aresztu).

5. W opinii większości stwierdza się (druga część akapitu 63): "Trybunał zdaje sobie sprawę z trudności, na jakie natrafiły władze w znalezieniu ośrodka medycznego, który byłby przygotowany do przeprowadzenia tego rodzaju zabiegu." Jednakże stwierdzenie, że winą władz aresztu (lub Państwa), czy też oznaką braku sumienności z ich strony był fakt, że próby te nie przyniosły "jakiegokolwiek konkretnej i szybkiej poprawy w sytuacji skarżącego" jest moim zdaniem przejawem wyciągania nieuprawnionych wniosków – tak jak nieuzasadnione jest stwierdzenie w akapicie 64, że winą Państwa jest niestworzenie skarżącemu możliwości dla poddania się zabiegowi wszczęcia pompy morfinowej. Oczywistym jest, że zabieg niezbędny dla wszczęcia takiej pompy nie może być porównany do zwykłego usunięcia zęba czy też innego rutynowego zabiegu.